1. Din ve Dinî Yorum

NOT EDELİM

"Size iki şey bırakıyorum, onlara sımsıkı sarıldığınız sürece yolunuzu şaşırmayacaksınız: Allah'ın kitabı ve Peygamberinin sünneti."

(Muvatta', Kader, 3.)

Din, Allah (cc) tarafından insanları doğruya sevk etmek üzere vahiy yoluyla ve peygamberleri aracılığıyla gönderilen ilahi kurallar bütünüdür. Seyyid Şerif Cürcâni'ye ait oldukça yaygın bir tanıma göre "Din, akıl sahiplerini Peygamberin bildirdiği gerçekleri benimsemeye çağıran ilahi kanundur." Başka bir ifadeyle din; Allah (cc) ile insan, insan ile insan, insan ile tabiat ve insan ile eşya arasındaki münasebeti düzenleyen ve hayatın tamamını kuşatan kanun, nizam ve yoldur."[1]

Dinin iki temel kaynağı vardır: Allah'ın (cc) kelamı Kur'an ve onun uygulaması olan sünnet. Peygamberimiz (sav) hayattayken Allah'tan (cc) gelen vahyi insanlara duyuruyor, anlaşılmayan durumları açıklıyor ve uygulamasını da bizzat yaşayarak insanlara gösteriyordu. Yine de açıklanmaya muhtaç bir husus olursa sahabe efendilerimiz Peygamberimizden (sav) durumu sorup öğreniyorlardı.

Peygamber Efendimizin vefatından sonra dinin esası aynı kalmakla beraber bu iki temel kaynağın anlaşılması ve yorumlanmasında farklılıklar ortaya çıktı. Siyasi yönden İslam toplumunda ayrışmalar yaşandı. Çok farklı bölge ve kültürden insan İslam'ı seçti. Doğal olarak bu kadar çeşitliliği barındıran toplumun dinî anlayış ve yorumlarında farklılıklar oluştu. Dinin amelî ve itikadi hükümlerinin uygulaması sırasında ortaya çıkan bu türden farklı anlayışlara dinî yorum denmektedir.

Görsel 3.1: Yorum farklılıkları, dinî çoğulculuğun ve zenginliğin kaynağını teşkil eder.

Dinin ve dinî kaynakların farklı yorumlanması bazen ayrışmalara sebep olsa da olumlu değerlendirildiğinde dinî çoğulculuğun ve zenginliğin sebebi ve kaynağını teşkil etmiştir. Bununla beraber dinin kendisi ile dinin yorumlanması arasında ciddi farklar olduğu unutulmamalıdır.

Din (İslam) ve dinî yorum arasındaki temel farklar:

- ✓ Din tektir. Dinî yorumlar ise birden fazla olabilir.
- ✓ Din evrenseldir. Dinî yorumlar yöresel ve bireyseldir.
- ✓ Din vahye dayanır. Dinî yorumlar ise kişilerin görüşlerine dayanır. Dinî kaynakları referans almakla beraber kişilerin akıl, bilgi, kültür ve düşünceleri bu yorumlara kaynaklık yapar.
- ✓ Dinin hükümleri değişmez. Dinî yorumlar değişebilir. Bölgeden bölgeye, insandan insana, kültürden kültüre ihtiyaç ve şartlara göre farklılık gösterebilir. Ayrıca dinî yorumlar zamanla değişebilir.
- ✓ Din bağlayıcıdır. Dinî yorumunun herkese yönelik bir bağlayıcılığı yoktur. Sadece o görüşü benimseyen kişileri bağlar. Kimse dinî bir yorumu benimsemeye zorlanamaz.

1 bk. Günay Tümer, "Din", TDV İslam Ansiklopedisi, C 9, s. 314.

NOT EDELİM

Din (İslam)	Dinî Yorum
Tektir.	Birden fazla olabilir.
Evrenseldir.	Yöresel ve bireyseldir.
Vahye dayanır.	Mezhep imamlarının görüşlerine dayanır.
Hükümleri değişmez.	Yorumlar değişebilir.
Bağlayıcıdır.	Sadece kabul edenleri bağlar.

Unutulmamalıdır ki dinî kaynaklarda varlığı kesin ve manası açık hususlarda yorum yapılamaz. Allah'ın (cc) varlığı ve birliği, namazın farziyeti, yalan, gıybet, dedikodu, kibir gibi davranışların haram oluşu gibi. Yorum ancak birden fazla manaya gelmesi mümkün olan veya manasında kapalılık bulunan konularda olur. Başka bir deyişle bir konuda mezhepler yorum yapıyorsa orada kesin, açık ve net bir hükümden bahsetmek mümkün değildir. Bu sebeple ayet ve hadisleri yorumlarken kendi anlayışını dinin tek hakikati gibi ifade etmek yanlış olur. İslam'ın genel ilkeleri çerçevesinde dinî anlayışlarda farklılıkların olması normaldir.